

Cada any, aquest aplegament de persones interessades per la nostra cultura, compleix dos rituals : i'un, la proclamació dels guanyadors separatament el del Premi d'honor i conjuntament ^{els} de les obres d'assaig, divulgació i recerca. L'altre ritual, és el del retrobament, per a reflexió, breu però comunitària, de les raons que ens empenyen, endavant, per al manteniment de la nostra cultura, i la constatació dels signes que ella ha enarbrat al llarg d'un any. Signes menuts, de vegades, però que sumen i fan gruix, i s'imposen a qui vulgui veure-hi amb ulls desenllaganyats.

Parlem sovint de la nostra cultura i ens referim, vulgues no vulgues, al llibre: em temo que, reduir la nostra cultura, de forma simplista, al llibre i a l'expressió escrita, seria limitar-la i empètitir-la en les seves realitats actives. La nostra cultura ens hauriem d'acostumar a entendre-la simplement com el nostre viure comunitari de cada dia, desenrotllat des d'una voluntat global d'afirmar-nos en el món. Fer una casa, esmenar una forma equivocada de dir, és cultura. Afegir un retol

més als existents en català és cultura : tot guany en la integració d'un home forà és cultura. No cal que sigui ni culturassa ni cultureta: només que dugui càrrega d'afirmació.

Amb tot, l'afirmació implícita és més ~~convicent~~ convocant si, alhora, hi ha signes explícits. De corregir dues-centes cartes particulars mal escrites en català, des d'un despatx també particular, a planificar un cartell gegantí en text català a l'entrada d'una gran ciutat, hi va la diferència entre la remor i el crit, la connexió individual i l'impacte col·lectiu. L'abast comunitari dels signes de la nostra cultura és, malauradament, parcial. En tot un any es publiquen al domini lingüístic unes dotzenes de llibres, es llancen al mercat una vintena de discs es fan cinquanta programes de televisió i s'ocupen un centenar d'hores d'emissió radiada, i es publiquen en revistes periòdiques uns jilers de planes.

Però els llibres són comprats per una minoria segregada de gent, són poc comentats a la premsa, els discos, llevat de casos molt especials, tenen l'efímer esclat ~~de~~ de l'èxit momentani, els programes de televisió no abasten tot el domini lingüístic i són emesos a hores aptes

apres només per a convalescents allitats i desvagats; i les emissions de ràdio són braus i atasconades entre la pallofa general. Quant a les revistes, el públic de l'una és el públic de l'altra i, als quioscos passen inadvertides o, simplement, no hi són. El signe explícit de la nostra cultura, doncs, no ens surt a l'encontre, normal i estès; hem de buscar-lo de manera expressa, una mica solitaris: ens cal tenir una mitja grip per poder veure les emissions de T.V, ens cal disposar d'un avisador amatent per recordar-nos els deu minuts de ràdio setmanals, hem de demanar polidament al quiosc la revista catalana, que, per ventura, sortirà de sota un feix llampant d'altres publicacions frívoles: quant als llibres, podem trobar-los més fàcilment, però en una cacera personal, individual, púdica. Tot això i àdhuc una mica més és i seria insuficient per abastir les necessitats i les apetències dels components de la comunitat. Ara bé, és quelcom que tenim i que hem anat arrencant, si voleu reconquerint, pessic a pessic, en un esforç d'anys. Si som realistes, i sense perdre mai de vista el nostre marc social deficient, no ens queixarem d'allò que no tenim sense, al mateix temps, celebrar prudentment allò que hem guanyat, tot preparant-nos

per a guanyar més.

Jo diria que els guanys aconseguits no són reversibles. I no ho són perquè caminen amb el temps, i incideixen, per tant, en les generacions joves. Arrufaran el nas els qui no vulguin considerar que ha estat un guany, tan lògic com vulgueu, l'extensió paulatina de la llengua a les escoles, ni que sigui en forma de classes optatives o discrecionals: també l'entrada del català a la Universitat i a les Escoles de formació de Mestres. El català, la llengua, base identificadora d'un àmbit espiritual comunitari, no és del tot absent de les mínimes formulacions vitals. Que no sigui satisfactori en quantitat, això ja hi estem d'acord des del començament: que sigui injusta aquesta insatisfactorietat, tots ho admetrem: fins a quin punt podem combatre la migradesa d'aquestes manifestacions bàsiques? Aquesta és la qüestió sostinguda durant anys de críptica lluita, i la resposta hauran de donar-la les generacions que ara entren al ball. I a aquests, els joves, han d'ampliar encara més el nostre marc cultural: vam començar el redreç per la poesia, el teatre, la narrativa, vam

el folklore

continuar per l'assaig ,i som a l'alta investigació, Tot justifica un esforç col·lectiu, primera base a nivell de contacte, juntament amb la llengua. Quina diferència no hi ha de les primeres col·leccions de llibres amb títols que bé podien dir-se ambivalents i el diari a punt de fer-se realitat...

Els joves, aquesta categoria nominal, però ambé aquesta realitat humana, constitueixen avui un grup pràcticament total, un grup molt globalitzat arreu del món. Mai com avui, els joves no s'havien assemblejat tant els uns als altres. Reaccionen idènticament als quatre punts cardinals. Davant moltes de les realitats-impacte el món personal dels joves no suporta ni per un instant formulacions que no estiguin en concordança amb allò que, de veritat, es vol assolir ; i, mitjançant una bona informació, aquest món jove abraça de seguida les programacions que són de justícia i s'adiuen amb una base natural. Si ells es dreuen contra el colonialisme i les alienacions, no podran resultar insensibles a l'absurda alienació que més a la vora tenen, a què ells, personalment, estan subjectes. Tanta pressió han fet els joves contra formulacions tòbies o actituds al bany-maria, tantes peticions d'autenticitat han

~~El món dels grans~~ acumulat, que el món dels grans, institucionalitzat, ha reaccionat adherint-s'hi, cada vegada més. Així, de retop, hi ha hagut una mena de rejuveniment fins i tot en els signes externs. Els joves han romput el camí vers d'altres modes. Catalanitzar, per exemple, està de moda: i, fins i tot els inclosos en la categoria que, per entendre'ns etiquetaren d'adversaris, fan gala de flexibilitat, obertura, i enlairen símbols exteriors i folkibrics de catalanitat, naturalment epidèrmicament sense compromís.

Amb tot, que entre les reivindicacions de veritat que els joves plantegen hi figuri la catalanització de les nostres manifestacions no vol dir tant com si aquesta reivindicació concreta figurés a primer terme. No sembla que n'hi hagi prou que els reivindicatius afirmen que, al fons del fons, aquesta petició, aquest anhel, hi figura encès i primordial: cal que figuri com a meta primeríssima a nivell exterior. Només aleshores tindrem un testimoni actiu de globalitat. Perquè la nostra cultura és global, forma una unitat interna, i la necessària delimitació del camp d'acció ha de venir de dins dels coparticipis d'aquesta cultura, no de fora.

Per una banda, doncs, tenim pressa per conquerir una meta satisfactòria, per una altra ens aturem a mig camí. Patim del defecte de la impaciència, i en no poder aconseguir ràpidament allò que voldríem, ens qcontentem amb fer algunes passes. Són, és clar, molts anys d'esperar llum verda, són molts anys d'anar esgratinyant la paret per haver concessions irritants per llur pròpia essència, perquè les aconseguim després de fatigoses i repetides peticions. La impaciència, comprensible, pot abocar a una ruptura, tant més que les generacions joves ja plantegen les concessions com retribucions degudes, i formulen peticions des de la base de drets innegables. I en no aconseguir res o ben poc en l'esfera de la pròpia comunitat corren el risc de fer un enfocament de molta pretesa volada i de reduïda efectivitat dins la comunitat. A pretext, en la desesperació de la injustícia constatada, a pretext de plantejar-se els problemss de justícia universal i de parlar dels drets dels homes i de les barraques d'un país llunyà i del genocidi de tal altre raó de món, ens podem oblidar de la necessitat de justícia ací, dels drets dels nostre homes i de les mancances que en l'ordre cultural i en el de la dignitat humana elemental podem patir.

Davant de la possibilitat d'oblidar-nos o de girar l'esquena a les nostres realitats passant-nos a profetes del món, pensem en l'exemplaritat dels qui han consumit llur vida, molts de cops lluny de la terra, en una tossuda paciència, repetint diàriament el "no podem" non possumus, no ens és llegut de transigir ni de desviar-nos del servei del nostre poble. I aquests homes, a vegades tan representatius, sentien fonament l'allunyament, diria que no els aconsellava pas del trauma el fet falaguer d'ocupar llocs d'importància en la ciència o en l'art. Aquests homes eren impacients, si, però eren disciplinats, pensven^a torno a dir, tossudament, a endreçar la casa abans de posar-se a adobar el món. Així, doncs, és que, per ventura els homes de vuitanta anys no han sentit la mateixa impaciència dels que ara en tenen vint? Potser seria hora que enfoquéssim totes les nostres pretensions des d'una base que en podríem dir de globalitat. La nostra cultura ha d'integrar-se en el batec diari del viure, en la convivència, la coetaneïtat de les generacions. Així l'aspiració a una vida cultural plena és aspiració a una vida, simplement a una vida, també plena.

La globalitat que al.ludeixo es contempla i s'abasta bé des d'una posició geogràfica perifèrica. Els perifèrics respecte del nucli català central, ara com ara apinyat a Barcelona, perceben amb força les mancances ,però, aïranquits d'autocontentament i del petit desànim, de les travetes domèstiques i de la fira de les vanitats pròpia de la concentració d'esperits similars, avaluem prou objectivament em sembla, les conquestes fetes. Avui, un il.lustre i coratjós perifèric us adreçarà la paraula en el parlament central d'aquesta festa: Manuel Sanchis Guarnier. I no és pas pura casualitat que hagin parlat també, en aquesta celebració, Joan Fuster o Josep Maria Llompart. Tots ells participen, com jo mateix, físicament, d'aqueixa perifèria; i jo vull veure, en la tria d'aquestes persones, per part dels organitzadors, una intel.ligent aplicació de la globalitat, ben al contrari del que s'esdevé quan un acte d'expressió catalana s'organitza pels qui són enemics de la globalitat. Aleshores l'acte és com una concepció als infants, com un medi de perpetuar la subordinació, la fragmentació, la situació diglòssica i, en definitiva, la humiliació.

Nosaltres, des de qualsevol distància perifèrica - i en continuo referint al nucli barceloní com a punt central hipotètic - *les* veiem molt clares les zigzagues de desunió i de particularització, provatures provincianes que només poden germinar en gent mal informada o en genteta oportunista. Ara, en retrobar-nos any rera any, afirmem la totalitat geogràfica i la unitat d'esperit subjacent en les nostres realitats. La dinàmica dels temps moderns no fa altre que refermar, àdhuc en termes econòmics, la integració nerviosament viva d'un Rosselló o d'una llenca catalana molt a ponent. Aquesta totalitat, aquesta globalitat física, és irriquant encara per a uns grups que no poden digerir-la, però ni que volguéssim no podríem pas canviar el curs dels esdeveniments que configuren la història.

L'únic, però, que encara no hem aconseguit, és una autèntica cooperació entre generacions : em fa l'efecte que no hi ha la necessària osmosi entre elles. No som al segle XIX en què la Renaixença, la Restauració podien permetre's el luxe de joves inconformistes al costat de gent instal·lada, justament perquè la sang no arribava al riu. Avui prou treball tenim a fer surar el comú denominador perquè encara els numeradors

s'adornin amb floretes de colors variades. Bal vegada haurien de cedir un xic els més conservadors, i els instal·lats, tant ~~com~~ com els universalistes i protestataris. De la banda dels més anyats, pensin que, per molt que els ho expliquin, els més joves no podran copsar en tot el seu abast la situació d'ofegament i les limitades mesures cel·lulars de les nostres actuacions culturals uns anys enrera, aquells famosos anys que tan sovint surten en boca dels grans, amb amargor i despit: "trenta anys enrera..."

No caldria fer referència concreta, em sembla, a la situació zero: qualsevol temps del passat immediat fou pitjor que l'actual : fins els més joves, doncs, que no han vist la situació zero ni de lluny, tenen consciència dels guanys assolits. Així, el temps de reflexió no pot ésser personal, per a una dolguda elegia, sinó col·lectiu, per a un futur. Es l'únic temps que ens valdrà.

Tanmateix, entre caricatures dels nostres humoristes, serioses notícies als diaris, festetes locals nostrades i testimonis profunds de fideli-

tat, ens retrobem dins el nostre brou, ens reconeixem mentre fem camí, i, encara, podem tenir el goig crític de contemplar, granet per granet, la buidada del rellotge d'arena, retoric i baladrer, dels augurs del nostre crepuscle. Augurs de dins i de fora. Darrerament ja quasi no tenen forces per redreçar aquell rellotge, i no seria sorprenent que un bon dia, cansats i desesmats, el deixessin en positura horitzontal de través, a imitació dels grans horitzons èpico-místics. Seria un perfecte retrat del moviment del seu temps, la pura negació.

Volia concloure aquestes reflexions amb l'afirmació positiva que crec que el camí fet és irreversible, que el jovent té més medis de comprendre el veritable abast de tota la nostra globalitat, i que és ben bé l'hora que els qui estan instal·lats flexibilitzin les seves manifestacions d'exclusivisme català per tal de formar un bon feix generacional. Finsmateix, la ~~varietat~~ varietat de les nostres manifestacions i, per tant, dels nostres possibles impulsos més íntims, pot ser una constatació il·lustradora per als qui estan allunyats encara

de conviccions críticament assolides. L'espectre, com es diu avui, o el ventall, que deïem abans, d'aquelles ~~manifestacions~~ manifestacions es format de petits sumands, qualitativament satisfactoris, com als bons temps històrics: és quantitativament ~~numerosa~~ que apareix necessàriament més retallat. El repertori és, doncs, complaent amb les més variades afeccions: alta elucubració? Teories filosòfiques, gramàtiques generatives, estadístiques electrònitzades, socio-lingüística... Folklore llampant? Sardanes, castellers, trabucaires teatre antiquat, pubilla de la festa... Art i Societat? Arquitectura, ambientació, happening, matalassos i experiència tàctil, retrospectives del Modernisme, contraespais i quasi antimateria. Tradició civil? Concert de Sant Esteve, onze de setembre, Liceu i Flors de Maig i Sant Jordi i roses, l'ou com balla i Jocs Florals per l'ample món.

Tot això, el ritme diari, la tradició, l'exploració d'un futur inconegut, és el nostre marc cultural: cal que en aquest marc hi hagi una mica de tot, manifestacions elevades i vulgaritzades, exigents i frívoles. Però a la nostra manera, cada dia més a la nostra manera, que pot ser la de sempre o canviar, però decidint-ho nosaltres, la pinya,

el gruix de la nostra comunitat.

Per tal que hi hagi aquesta varietat de formes de convivència dins un estil de vida bàsicament català, cal interessar en les ~~premisses~~ premisses inicials el màxim nombre possible de gent que visqui dins l'àmbit de les nostres terres. Llavors, és evident que s'imposa una tasca abans que res informativa: tot i no disposar de mitjans d'informació, ens cal fer un esforç més per educar en la llengua vehicle principal de cohesió, i en la sensibilitat que ha estat nostra de sempre, les generacions noves.

Els abnegadíssims homes i dones que a cada represa de la nostra col·lectivitat, després d'un daltabaix, han sostingut les conviccions amb fermesa i han refusat tota incitació a la renúncia, es dolen que encara falta per ~~convèncer~~ convèncer molts compatriotes de passar a afirmacions taxatives i roqueres: és veritat, no sortirem del xipolleig pantanós o, en tot cas, avançarem molt més lentament que no ho fariem, si no ~~podem~~ podem aconseguir que al cop de cap afirmatiu, a l'atenció apressada i breu, els qui ens escolten afegixin una acció més arriscada a l'hora

de decidir per ells, de trobar-se sols amb una dificultat dreçada
enfrent d'una possibilitat cultural.

Aquestes reflexions des de la meva frontera, personal, geogràfica,
generacional, hauria ~~hauria volgut~~ volgut que arribessin més ben
vestides i, sobretot, més retallades i perfilades. No ha estat possible,
tant per manca personal meva com per necessitats diguem-ne peri-
fràstiques. Però vull creure que tant em perdonareu per la primera
circumstància com estareu d'acord amb allò que queda dit entre línies.